

Speech Kapitein Harm Slomp

Beste mensen, gasten, collega's, excellenties,

Ik neem u even mee naar Kerstavond 1910: generaal William Booth, de oprichter van het Leger des Heils, zou een toespraak geven voor een groot publiek. Maar hij was al oud en ziek en kon onmogelijk naar de jaarlijkse bijeenkomst van het Leger des Heils komen. Dus bedachten zijn naasten dat hij een telegram zou schrijven met zijn belangrijkste boodschap. Vol verwachting opende de gespreksleider die avond het telegram, maar in plaats van een hele toespraak stond er slechts één woord: ...“Others”. Het telegram ging de hele wereld over...

“Others” daar wil ik het vandaag met u over hebben want het draait om, anderen. Om anderen die lijden. Anderen die noodgedwongen op straat leven. Anderen die vanuit armoede en ellende niet meer weten hoe ze verder moeten. Anderen die het slachtoffer zijn van mensenhandel. Het Leger des Heils staat voor de ander!

Als vertegenwoordiger van “de grootste blauwe knoop organisatie ter wereld” had ik niet verwacht vandaag topman Dolf van den Brink van Heineken te citeren: ‘Nederland heeft een hoopvol toekomstverhaal nodig dat ons verbindt’. Dat resoneert in mijn hoofd en mijn hart. Waarbij ik me meteen realiseer dat die hoop niet overal terug te vinden is. Zo weten we dat het Nederlandse zorgstelsel onverbiddelijk kan zijn. Wie geen adres heeft kan geen zorgverzekering afsluiten en glijdt verder af. Overheid en samenleving gaan uit van zelfredzaamheid. Maar lang niet iedereen kan zichzelf redden. We zien dat bijvoorbeeld in de grote hoeveelheid dak- en thuisloze mensen in ons land. De opvang zit al jaren bomvol door een gebrek aan passende huisvesting. Ook is er weinig aandacht voor preventie: wij zien dat mensen daardoor steeds sneller in grote problemen raken. Helaas bezuinigt het huidige kabinet juist op preventie waardoor de druk op het zorgstelsel alleen maar toeneemt. Dat geldt in het bijzonder voor de doelgroep van het Leger des Heils. Volgens prof. Judith Wolf in haar afscheidsrede als hoogleraar maatschappelijke zorg in Nijmegen, zijn ‘mensen in de marge nu slechter af dan 10 jaar geleden’.

Zijn wij nog steeds een fatsoenlijke, zorgzame samenleving? Hoe gaan we dan om met kwetsbare mensen, al dan niet met meerdere problemen? Is het ieder voor zich – en God voor ons allen? Of kijken we weg als het menselijk leed te groot is en de oplossing te ingewikkeld? Dit brengt mij bij het centrale onderwerp van deze barometersessie: mensenhandel in Nederland. Of het nu arbeidsuitbuiting, seksuele uitbuiting of criminele uitbuiting betreft, de slachtoffers hebben gemeen dat zij vaak gruwelijke dingen hebben meegemaakt en het leed hemeltergend groot is.

Volgens de jaarreportage van het Coördinatiecentrum Mensenhandel (Comensha) zijn er in 2023 868 slachtoffers van mensenhandel en uitbuiting in Nederland gemeld. Maar het werkelijke aantal slachtoffers van mensenhandel ligt vele malen hoger, schattingen gaan uit van zo'n 5.000 mensen per jaar, in Nederland alleen (!) Dat betekent dat het grootste deel van de slachtoffers, meer dan 4.000 mensen géén aangifte doet. Veel slachtoffers zien zichzelf namelijk niet als slachtoffer. En op het moment dat een slachtoffer zo ver is dat hij/zij om hulp vraagt, is er veel verschil in de manier waarop organisaties die hulp organiseren. Mocht een slachtoffer uiteindelijk de moed hebben gevat om aangifte te doen... dan is er vaak sprake van een ingrijpend proces en een lange lijdensweg. Van de slachtoffers die wel aangifte hebben gedaan, leidden de aangiften slechts in 200 gevallen tot een strafzaak en zijn er slechts 50 daders veroordeeld.

De bestrijding van mensenhandel is vaak complex en vraagt een lange adem. Dat zien we ook terug in de cijfers want er worden steeds minder daders opgespoord en strafrechtelijk vervolgd. Het percentage mensenhandelzaken waarin geseponneerd wordt, is in 2023 bijvoorbeeld gestegen naar 56% ondanks het feit dat elk politiekorps in Nederland een specialistische afdeling heeft voor opsporing en toezicht op mensenhandel en criminele uitbuiting (!). Het OM focust zich vooral op bestrijding van seksuele uitbuiting van minderjarige slachtoffers omdat daar de strafbaarheid en bewijsbaarheid overzichtelijker zijn. Desondanks is het zicht op minderjarige slachtoffers volgens Comensha verder verslechterd en zien we maar een fractie van de Nederlandse minderjarige slachtoffers. Niet acceptabel volgens de Nationaal Rapporteur!

En het wordt er niet beter op. In een artikel van NRC- journalist Martin Kuiper over mensenhandel in Nederland, geeft landelijk officier mensenhandel bij het Openbaar Ministerie, Maarten Noordzij aan dat het als gevolg van nieuwe wetgeving moeilijker om mensenhandel te bewijzen. Bij politie en justitie zijn hierover grote zorgen. Maarten Noordzij krijgt hier volgens het artikel "buikpijn van" omdat justitie daders graag wil vervolgen voor uitbuiting. Het maakt mensen kwetsbaarder.

De hoogste tijd dus om het vandaag over mensenhandel te hebben. Want ondanks deonzichtbaarheid van deze kwetsbare mensen in onze samenleving, weten we dat de slachtoffers van mensenhandel uitgebuit worden en kapot gaan.

Dit beste mensen, moet stoppen. Het slachtoffer moet centraal komen te staan want het is onacceptabel dat het lot van slachtoffers veelal wijkt voor het principe "wij hebben er geen last van". Hoe kunnen we er met z'n allen voor zorgen dat er niet meer weggekeken wordt? Het gaat hier om 5.000 mensen per jaar! 5.000... Zoveel mensen kwamen er ooit vrijwel dagelijks naar een beroemde spreker luisteren. Ze volgden hem overal. Hij gaf ze niet alleen geestelijk voedsel, maar ook brood en vis. Van hem staat in

het meest gelezen boek ter wereld dat Hij met ontferming werd bewogen als Hij de mensen zag. Hij zag hun nood, hun desperate toestand. En dat ging Hem aan het hart.

De strijd tegen uitbuiting in welke vorm dan ook gaat het Leger des Heils aan het hart. Dit blijkt ook uit onderzoek van het Leger des Heils. Op de vraag of men mensenhandel als een serieus probleem voor de samenleving ziet, antwoordt maar liefst 78% van de Leger des Heils achterban bevestigend. Van de mensen die niet tot de Leger des Heils-achterban behoren was dit 52%. Ook blijkt dat beide groepen geen goed beeld hebben van welke nationaliteiten er in Nederland het vaakst slachtoffer worden van mensenhandel. En.. opmerkelijk genoeg weet vrijwel niemand dat de meeste slachtoffers de Nederlandse nationaliteit hebben. Terwijl dit toch echt de grootste groep is!

Het herstel van mensen die uitgebuit en getraumatiseerd zijn, is een langdurig en complex proces. Onze medewerkers raken zelf getraumatiseerd door de hulpverlening aan zwaar getroffen slachtoffers van mensenhandel. Zo erg zijn de ervaringen! Sinds de oprichting probeert het Leger des Heils om uitbuiting te verminderen en slachtoffers te helpen. We bestrijden het kwaad dat mensenhandel heet over de hele wereld en in sommige landen spelen we een belangrijke rol als het gaat om de opvang van slachtoffers.

Vorig jaar in de Barometerbijeenkomst hebben wij aandacht besteed aan de uitbuiting van kwetsbare EU- arbeidsmigranten.

Regelgeving en toezicht zijn onvoldoende om deze slachtoffers te beschermen tegen de talloze malafide werkgevers, tussenpersonen en uitzendbureaus. Selectie vooraf vindt nauwelijks plaats en we hebben voorbeelden waar mensen letterlijk van de straat zijn geplukt in bijvoorbeeld Roemenië om drie dagen later hier in Nederland aan de slag te gaan. De combinatie van werken en wonen, en zonder adres geen zorgverzekering (!) levert elke dag menselijke drama's op. Minister Van Hijum van Sociale zaken bezocht afgelopen jaar een opvang pilot van het Leger des Heils en zag met eigen ogen hoe mensen binnen 10 dagen(!) terug worden geleid naar werk of land van herkomst. Helaas heeft het huidige kabinet nog steeds niet besloten of deze tijdelijke opvang, die in een aantal gemeenten succesvol plaatsvindt, wordt voortgezet.

Het is een goede zaak dat minister Van Hijum prioriteit geeft aan de uitbreiding van de capaciteit van de Arbeidsinspectie, maar zonder opvang overlijden mensen simpelweg op straat.

Omdat de pilot voor tijdelijke opvang van dakloze EU-arbeidsmigranten een succes is, willen we graag op veel meer plaatsen in Nederland een dergelijk model gaan uitrollen. We werken daarin samen met het CNV en willen met werkgevers en andere maatschappelijke organisaties regionale inbedding en financiering realiseren. Waarom?

We hebben het bewijs dat het werkt, het houdt honderden mensen van de straat en we willen dat Nederland een fatsoenlijk land blijft!

Terug naar het centrale thema: Hoe gaan we er nu in Nederland voor zorgen dat mensenhandel echt wordt aangepakt?

Vanuit het Leger des Heils pleiten wij ervoor dat de bestrijding van mensenhandel prioriteit krijgt bij politie en OM. Mensenhandel is onacceptabel en als we geen prioriteit geven aan de bestrijding ervan laten we duizenden slachtoffers in Nederland in de steek. Dat kan en mag niet!

Passende maatregelen zijn volgens ons:

- Draai de wijziging van de Vreemdelingencirculaire van 1 augustus 2019 terug. Slachtoffers mensenhandel met een Dublinclaim die in het buitenland zijn uitgebuit krijgen hiermee geen bescherming en belangrijke opsporingsindicaties mensenhandel gaan verloren
- Er moet een onafhankelijke landelijke toetsingscommissie komen die beslist of mensen het slachtoffer zijn van mensenhandel. Slachtoffers en potentiële slachtoffers worden beschermd. Het strafrechtelijke onderzoek is dus niet langer alleen leidend bij de vaststelling wie slachtoffer is.
- De opvang van slachtoffers van mensenhandel schiet tekort: er moeten veilige locaties voor hen komen. Het Leger des Heils wil daar een actieve rol in spelen.

Beste mensen, ik ga afsluiten.

“Anderen”, dat klinkt ver weg maar de ander dat kan je buurvrouw of buurman zijn. Misschien zelfs wel je eigen familie of kennissenkring. Laten we niet weggijken als het ongemakkelijk of moeilijk wordt. Laten we met elkaar een beweging van hoop vormen voor deze mensen. Zodat de slachtoffers van mensenhandel centraal komen te staan en de noodzakelijke hulp krijgen.

Dat zij zich na alles wat hen is overkomen weer gehoord en gezien voelen en zelf inzien: ja ik mag er zijn en ja mijn leven doet ertoe!

Hoop doet leven dus we moeten ons uiterste best doen om deze mensen perspectief te bieden en deze mensen vooruit te helpen.

God zegen u allen en het werk van het Leger des Heils.

Ik dank u voor uw aandacht en vraag uw durf en daadkracht om ons werk blijvend te ondersteunen!

